

Aktuárské vědy

Literatura

Aktuárské vědy, Vol. 6 (1936), No. 2, 86–96

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/144659>

Terms of use:

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

nombre absolu des années dans lesquelles cet âge était le plus grand. La deuxième et la troisième colonne traitent le plus grand âge pour chaque sexe, la quatrième pour les deux sexes réunis, la dernière pour le plus vieux des deux sexes.

VI. Distribution des plus grands âges Suisse 1879—1933.

Ages	Hommes	Femmes	Ensemble	Le plus âgé des deux sexes
96	1	—	1	—
97	8	3	11	1
98	9	6	15	3
99	10	9	19	6
100	11	13	24	14
101	5	12	17	12
102	2	8	10	7
103	7	1	8	7
104	1	2	3	3
105	1	0	1	1
106	0	1	1	1
<hr/> <i>n</i>	55	55	110	55

Il s'agit maintenant de comparer les observations pour les deux sexes et pour l'ensemble avec les distributions théoriques du plus grand âge. La distribution du plus âgé des deux sexes sera traitée plus tard.

Il faut d'abord déterminer les deux constantes $\tilde{\omega}$ et $\mu(\tilde{\omega})$ par les équations (10) et (12). Les parties gauches sont les valeurs observées de la moyenne arithmétique et de l'écart type. On obtient la valeur inverse de l'intensité de mortalité pour le dernier âge par

$$\frac{1}{\mu(\tilde{\omega})} = 0,77970 \sigma. \quad (21)$$

(A suivre.)

LITERATURA.

Soukromé životní pojištění v roce 1935. Státní úřad statistický vydal v srpnu 1936 statistiku o soukromých pojišťovnách za rok 1935 ve svých „Zprávách“. Rozsah a forma statistického šetření pohybuje se v obvyklých mezích; o zprávách samotných bylo v časopise již několikrát referováno, naposledy v ročníku V., č. 2. Proto zde se omezuje jen na několik poznámek o životním soukromém pojištění.

Výsledky soukromého životního pojištění stojí stále pod vlivem hospodářské krise; rok 1935 přináší další pokles jak v příjmu na pojistném, tak

také v úhrnné výši pojištěných kapitálů. Úplné srovnání jest tentokrát velmi ztíženo tím, že v úhrnu cizozemských pojišťoven chybí údaje „Fenix, životní pojišťovací společnosti v Praze“, takže jest možno prozatím posouditi jen vývoj u pojišťoven domácích, o němž přehled podáváme v tabulce č. 1.

Tab. č. 1.

Přehled celkového obchodu domácích životních pojišťoven.

Rok	Pojištěné kapitály	Přijaté prémie		Pojištěné kapitály	Přijaté prémie	
		brutto	netto ¹⁾		brutto	netto ¹⁾
v milionech Kč				v indexech (r. 1926 = 100)		
1926	4648	236	167	100	100	100
1927	5356	266	180	115	113	108
1928	6441	316	211	139	134	126
1929	7678	369	255	165	157	153
1930	8723	421	290	188	178	174
1931	9321	444	322	201	189	193
1932	9508	440	318	205	187	191
1933	9684	457	340	208	194	204
1934	9626	471	361	207	200	216
1935	9583	431	327	206	183	196

Také tentokrát můžeme s politováním jen konstatovati, že předložené statistiky neumožňují aspoň částečně rozbor po stránce pojistné matematické; bylo by jistě velmi účelné, kdyby alespoň v delších obdobích byly vydávány pro informaci veřejnosti takové zprávy zpracované s přímou ingerencí ministerstva vnitra jakožto dozorčího úřadu. Můžeme proto zde upozorniti jen na dvě okolnosti, které plynou přímo z publikovaných zpráv a které ukazují, že jest nejvýš na čase, aby v našem soukromém životním pojištění byly provedeny podstatné opravy.

V prvé řadě jest patrné dle zcela hrubých výsledků, publikovaných ve zprávách úřadu statistického, že početní podklady našeho životního pojištění jsou velmi vzdálené skutečnosti. Jest tu příliš velký rozdíl mezi předpokládanou úmrtností a úmrtností skutečnou; tak v roce 1935 jeví se nám tento stav:

Tab. č. 2.

Pojišťovny	Očekávaný	Skutečný
	počet případů úmrtí	
domácí.....	12488	7031
cizozemské.....	2152	1280
úhrnem.....	14640	8311

¹⁾ Po srážce podílů zajišťovatelů.

Tab. č. 3.

Rok	Příjem na pojištěném v tis. Kč	Vypлаcené pojistky v tis. Kč	Správní náklady v tis. Kč		Správní náklady v % příjmu na pojištěném		Správní náklady v % vypl. pojistek	
			úhrnem	z toho akviziční	úhrnem	akviziční	úhrnem	akviziční
Domácí pojišťovny.								
1929	369.081	87.064	114.702	45.796	31,1	12,4	131,7	52,6
1930	420.610	107.466	131.463	54.220	31,3	12,9	122,3	50,5
1931	444.361	108.427	126.329	48.267	28,4	10,9	116,5	44,5
1932	439.883	120.843	117.043	39.183	26,6	8,9	96,9	32,4
1933	457.246	135.107	116.850	35.639	25,6	7,8	86,5	26,4
1934	470.866	145.789	116.946	33.785	24,8	7,2	80,2	23,2
1935	430.470	169.617	118.596	33.400	27,6	7,8	69,9	19,7
Cizí pojišťovny.								
1929	316.505	104.709	90.815	44.006	28,7	13,9	86,7	42,0
1930	345.681	99.626	96.094	41.154	27,8	11,9	96,5	41,3
1931	362.476	109.361	94.295	39.469	26,0	10,9	86,2	36,1
1932	331.778	144.871	91.131	35.274	27,5	10,6	62,9	24,3
1933	370.038	126.763	82.881	28.852	22,4	7,8	65,4	22,8
1934	304.413	120.329	81.423	27.750	26,7	9,1	67,7	23,1
1935	189.289	72.051	52.901	16.979	27,9	9,0	73,4	23,6
Pojišťovny úhrnem.								
1929	685.586	191.773	205.517	89.802	30,0	13,1	107,2	46,8
1930	766.191	207.092	227.557	95.374	29,7	12,4	109,9	46,1
1931	806.837	217.788	220.624	87.736	27,3	10,9	101,3	40,3
1932	771.661	265.714	208.174	74.457	27,0	9,6	78,3	28,0
1933	827.284	261.870	199.731	64.491	24,1	7,8	76,3	24,6
1934	775.279	266.118	198.369	61.635	25,6	7,9	74,5	23,1
1935	619.759	241.668	171.497	50.379	27,7	8,1	71,0	20,8

Dosahuje tedy skutečný počet úmrtí jen 56,8% počtu úmrtnosti předpokládaného; jest tedy difference taková, že svědčí o naprosté nevhodnosti úmrtnostních tabulek užívaných v našem životním pojištění. Konstruovati nové úmrtnostní tabulky jest sice úloha velmi obtížná, ale přece jen naléhavá a přímo nezbytná, má-li naše životní pojištění aspoň udržeti krok s vývojem v klasických zemích pojišťování. Protože pak jde o práci vyžadující značné doby, jest nejvyšší na čase, aby se alespoň práce přípravné usměřily.

Zajímavé výsledky dává také rozbor správních nákladů životních pojišťoven. V tabulce č. 3 jsou porovnány za léta 1929—1935 výdaje na správních nákladech s příjmy na pojistném a s úhrnem vyplacených pojistek; při tom vzhledem k zvláštní povaze nákladů akvizičních uvádíme je zvlášť.

Percentuální podíl správních nákladů na pojistném jest příliš vysoký a aniž blíže zkoumáme tarify jednotlivých pojišťoven, můžeme bezpečně tvrditi, že s takovou výší správních nákladů nebylo při konstrukci tarifů nikdy počítáno. Jest nasnadě, že výdaje na správních nákladech hrazeny jsou z položek jiných; v první řadě z vyššího úrokového výnosu a v druhé řadě ze zisků plynoucích z rozdílu mezi úmrtností očekávanou a skutečnou. I když snad jest docíleno vzájemného vyrovnání, přece jen jde tu o nezdravý zjev, neboť tarify pojišťoven stávají se jen sbírkou prázdných čísel. Vždyť zasvěcení jsou si vědomi, jak tyto tarify jsou počítány a jaká jest skutečná průkazná hodnota. Právem se ale tvrdí, že pojištění jest otázkou důvěry; bude proto jistě jen v zájmu životního pojištění samotného, když se životní pojišťovny samy pokusí o důraznou a dokonalou nápravu v těchto směrech.

az.

Statistika dělnického pojištění. Ústřední sociální pojišťovna (ÚSP) vydala další díl »Statistiky invalidního a starobního pojištění a nemocnosti dělníků« a to za léta 1931 až 1932. O předchozích dvou dílech, statistikách za léta 1927/1928 a 1929/1930, bylo tu referováno v třetím čísle čtvrtého ročníku a v prvním čísle pátého ročníku.

Publikace jest rozdělena na sedm částí a to: 1. Počet pojištěnců a jich rozdělení podle pohlaví a věku. 2. Rozdělení pojištěnců do mzdových tříd. 3. Rozdělení a mzdy pojištěnců podle druhů podniků. 4. Příspěvková doba. 5. Průběh nemocnosti s ohledem na mzdové třídy, věk a hlavní skupiny chorob. 6. Rozdělení případů onemocnění podle doby pracovní nezpůsobilosti. 7. Dávková činnost Ústřední sociální pojišťovny. 8. Technické provedení statistiky.

Kromě toho vydala ÚSP »Statistiku invalidního a starobního pojištění 1933/1934«. Data o nemocnosti dělníků (části 5. a 6.) budou nadále statisticky zpracována jen v tříletých obdobích a již v tomto čtvrtém díle nejsou uvedena. Také tu však není statistik o dávkové činnosti ÚSP, protože v dohledné době budou publikovány zvlášť. Statistická činnost ÚSP se tak dostane do stavu běžné pohotovosti.

Statistiky invalidního a starobního pojištění jsou sdělovány jako v minulých letech na základě výkazových listků, zasílaných nemocenskými pojišťovnami. Za léta 1931 až 1934 bylo tak zpracováno 15,700.000 výkazových listků.

Průměrný počet pojištěnců pro případ invalidity a stáří i pro případ nemoci od roku 1929 klesá. Vezmeme-li průměrný počet pojištěnců pro případ invalidity a stáří v roce 1929 za 100%, pak jeví se v roce

1930 úbytek o 5'03%,	1933 úbytek o 25'24%,
1931 úbytek o 9'85%,	1934 úbytek o 26'53%,
1932 úbytek o 17'77%,	

k poklesu v roce 1934 by již bylo asi nedošlo, kdyby novelou zákona o sociálním pojištění nebyli vyňati z pojištění pro případ invalidity a stáří někteří zemědělské zaměstnanci.

Počet pojištěnců ovšem, kteří mají vůči ÚSP nároky, i když právě nejsou zaměstnání, neustále stoupá a byl koncem roku

1929 . . . 3,124.900,	1932 . . . 3,504.400,
1930 . . . 3,201.600,	1934 . . . 3,840.000.

Uvedené stavy pojištěnců jsou vypočteny na základě počtu legitimací, které nemocenské pojišťovny vydávají pojištěncům pro účely sociálního pojištění. Zatím, co tedy od roku 1929 do roku 1934 klesl stav pojištěnců na př. v červnu o více než 600.000, stoupl na druhé straně počet osob, jimž ÚSP zaručuje nároky asi o 500.000.

Sledujeme-li průměrné střední denní mzdy pojištěnců, vidíme z roku 1929 do roku 1930 mírný jejich vzestup, načež nastává zprvu mírný a později hluboký jejich pokles. Jestliže označíme tyto mzdy z 30. června 1929 100%, pak tvořily k témuž dni v roce

	u mužů	u žen
1930	102'15%,	100'57%,
1931	100'22%,	97'92%,
1932	95'70%,	91'10%,
1933	90'79%,	87'58%,
1934	88'16%,	87'58%.

Klesání mezd je patrnější u žen jistě proto, že mnohé poklesy mezd mužů nezpůsobily zařazení do nižší třídy než jest třída 10. nemocenského pojištění. Pokles mezd, který jest způsoben hospodářskou krizí, nepostihuje ovšem stejně všechny skupiny podniků. Největší pokles jest viděti ve skupině »hutě, doly, solivary, rašeliníště«. Jsou ovšem podniky, kde v roce 1932 a i v roce 1934 lze pozorovati průměrnou střední denní mzdu vyšší než jak tomu bylo v roce 1929.

Jest samozřejmé, že s poklesem zaměstnanosti poklesl i počet příspěvkových dní, získaných všemi pojištěnci, pojištěnými pro případ invalidity a stáří. Jestliže označíme počet dní v roce 1929 číslem 100, pak činil

v roce 1930	95'23,	1933	75'14,
1931	90'96,	1934	74'64,
1932	82'18.		

Úbytek na přijatém pojistném jest mnohem vyšší než jak by uvedená procentní výměra ukazovala, protože nastal ještě během uvedených let značný přesun pojištění ze mzdových tříd vyšších do tříd nižších.

Statistika nemocnosti za rok 1931 a 1932 doznala podstatných změn. Až dosud se tvořila na základě případů onemocnění v určitém roce bez ohledu, zda nemoc vznikla již v roce minulém nebo se skončí v roce příštím. Od r. 1931 byly sestavovány tabulky pouze z těch případů onemocnění, které v daném roce jsou ukončeny, při čemž je též zahrnuta doba nemoci, pokud tato vznikla již v roce předcházejícím.

V roce 1932 bylo přikročeno k další úpravě, týkající se stanovení dnů nemoci. Dosud byl stanoven počet dní pro každý případ onemocnění, po které pojištěnec bral nemocenské nebo byl v nemocničním ošetřování bez zřetele ke skutečnému vzniku choroby. Poněvadž tím se nedospělo k správnému přehledu v trvání pracovní nezpůsobilosti, započítává se nyní také celá doba nemoci, t. j. i karenční doba (3 dny), po kterou pojištěnec nemocenské nepobírá. Na základě tohoto nového způsobu zpracování statistického materiálu bylo zjištěno, že se počet případů onemocnění za rok 1932 jak u mužů, tak u žen snížil, kdežto počet dní nemoci připadající na jeden případ se zvýšil oproti r. 1931 v průměru o jeden den. Morbidita mužů je poněkud vyšší než žen, což nese s sebou již odlišný způsob jejich zaměstnání.

Jako důležitou je uvést okolnost, že po prvé v roce 1932 byly statisticky zachyceny ty případy, které byly léčeny v nemocnicích neb jiných ústavech.

Statistiky o rozdělení případů onemocnění podle doby pracovní nezpůsobilosti jsou první svého druhu u nás a mají značný význam. Je možno z nich zjistiti na př. vliv karenční doby na hospodářské poměry pojištěneců, průměrné délky dob po které pojištěnci berou nemocenské, jaké způsobují zatížení jednotlivé druhy nemoci atd. Z tabulek, udávajících kolik procent z celkového počtu případů onemocnění bylo ukončeno do třiceti podpůrčích dnů, budíž tu uvedena z materiálu za rok 1932 čísla podle nemocenských pojištěneců:

	muži	ženy
v Čechách	82'5,	78'7,
na Moravě, ve Slezsku	82'3,	78'5,
na Slovensku	84'7,	79'—,
na Podkarpatské Rusi	87'6,	79'—,
<hr/>		
celkem	82'7,	78'7.

Pro celou dobu pracovní nezpůsobilosti (i s dobou karence) jsou ovšem obdobná čísla odlišná; všimneme-li si tu také procentní výměry pracovních nezpůsobilostí všech pojištěneců trvajících déle než 30 dní, vidíme, že jich bylo ukončeno do 29 dnů 81'5%, za 30 až 89 dnů 14'1%, za 90 až 179 dnů 2'6%, za 180 a více dnů 1'8%.

Pokud jde o dávkovou činnost ÚSP, jsou uvedeny některé její výsledky ve zprávě o desetiletém trvání sociálního pojištění dělnického v tomto čísle A. V.

M. J.

Deset let československého invalidního a starobního pojištění. Dne 1. července 1936 uplynulo deset let od počátku účinnosti zákona o dělnickém sociálním pojištění u nás. Při této příležitosti Ústřední sociální pojišťovna jako jediná nositelka invalidního a starobního pojištění podala přehled o své činnosti, která je dnes tak vkliněna do hospodářských a sociálních poměrů u nás, že si je lze bez ní těžko představití. Působnost ÚSP má několik hlavních odvětví. Především to jest její vlastní, zejména dávková činnost, dále její organizační a dohlédací činnost při provádění pojištění pro případ nemoci nemocenskými pojišťovnami, její léčebná a zdravotní péče a její politika ukládací.

I. Dávková činnost Ústřední sociální pojišťovny záležela v prvních letech ve výplatách odbytného a počala se rozvíjeti až v roce 1929, kdy se započalo soustavně s výplatami důchodů. Dnes nabyla takového rozsahu, že jest průměrně denně vypláceno na dávkách přes milion Kč. Do konce června 1936 vyplatila již ÚSP 1.097 mil. Kč na důchodech a dávkách a připočteme-li k tomu i výdaje na léčebnou péči, dostaneme částku ještě o 279 mil. Kč vyšší.

V jednotlivých letech bylo i se státním příspěvkem vyplaceno:

v roce	na důchodech		
	invalidních	starobních	vdovských
1926/29	470.796	2.318	415.809
1930	6,277.644	15.784	1,916.924
1931	23,560.996	625.082	3,989.132
1932	54,348.243	5,835.351	6,261.311
1933	91,968.142	14,663.497	8,981.751
1934	148,319.981	29,295.581	13,382.130
1935	212,166.387	47,062.210	18,836.774
Celkem	537,112.189	97,499.823	53,783.831
v roce	na důchodech sirotčích	na odbytném a výbavném	celkem
1926/29	503.944	23,196.069	24,588.936
1930	2,170.895	24,289.408	34,670.655
1931	4,152.713	26,806.793	59,134.716
1932	6,177.421	27,678.315	100,300.641
1933	8,550.029	27,270.212	151,433.631
1934	11,634.300	26,946.217	229,578.209
1935	15,165.304	27,686.828	320,917.503
Celkem	48,354.606	183,873.842	920,624.291

Z toho připadá na státní příspěvek ke všem důchodům:

v roce 1926—1929	Kč 519.332,	v roce 1933	Kč 43,841.228,
1930	Kč 3,939.117,	1934	Kč 63,749.407,
1931	Kč 11,790.262,	1935	Kč 83,115.626,
1932	Kč 26,023.259,		

v roce 1935 z toho připadalo na důchody invalidní	Kč 60,346.399,
starobní	Kč 12,507.085,
vdovské	Kč 5,358.731,
sirotčí	Kč 4,903.411.

Koncem jednotlivých let byl stav důchodců tento:

rok	invalidních	starobních	vdovských	sirotčích kmenů	všech
1929	604	1	1.007	1.444	3.056
1930	6.062	11	3.399	4.752	14.224
1931	20.495	916	6.680	8.712	36.803
1932	44.801	5.661	10.263	12.736	73.461
1933	73.330	12.375	14.171	17.327	117.203
1934	102.077	19.705	18.274	21.845	161.901
1935	129.654	26.936	23.191	27.282	207.063

Při tom byla tato průměrná roční výše důchodů i se stát. příspěvkem:

rok	důchod v Kč			
	invalidní	starobní	vdovský	sirotčího kmene
1931	1.276		632	495
1932	1.305	1.297	643	497
1933	1.326	1.317	655	503
1934 I. pol. ...	1.343	1.335	668	507
II. „ ...	1.649	1.791	834	568
1935	1.661	1.817	838	573

Jest vidět, že důchody rostou vzhledem k tomu, že žadatelé mají stále delší pojištěnou dobu; skok v roce 1934 jest způsoben věkovým příplatkem, který byl zaveden druhou novelou zákona o sociálním pojištění. Důchody starobní ve větším rozsahu se mohly pojištěncům Ústřední sociální pojišťovny vypláceti nejdříve 1. července 1931, protože teprve toho dne dovršili nejstarší z nich 65 let. Před tímto dnem byly přiznány starobní důchody jen těm pojištěncům, kteří přešli od jiných nositelů pojištění.

Jest samozřejmé, že žádostí o důchody bylo Ústřední sociální pojišťovně podáno více než bylo přiznáno důchodů; vzhledem k tomu, že mnozí žadatelé nesplnili zákonná ustanovení, bylo třeba zamítnouti asi 25% všech došlých žádostí o důchod vdovský a asi 10% žádostí o důchod sirotčí. Počet zamítnutých žádostí o důchod invalidní a starobní byl v letech 1929 až 1935 takový:

důchod	zamítnutých žádostí v % všech žádostí došlých v roce						
	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
invalidní.....	43,5	21,9	17,9	21,5	28,2	33,9	38,1
starobní			12,4	13,0	14,2	12,3	20,9

V roce 1929 a 1930 bylo hodně žádostí zamítnuto proto, že žadatelé neměli ještě odbytu čekací dobu. Z průběhu dalších let jest patrné, jak vzrůstá počet odmítnutých žádostí s postupem hospodářské krise, neboť nezaměstnaní se snaží získati aspoň důchod ze sociálního pojištění. Proti rozhodnutím Ústřední sociální pojišťovny bylo v letech 1929—1935 podáno 38.000 žalob, z nichž bylo pojišťovacími soudy příznivě vyřízeno jen 20—25%; svědčí to, že přiznávací praxe ÚSP jest velice korektní.

Průměrný stav celoročních pojištěnců pro případ nemoci, invalidity a stáří — bez domáckých dělníků — byl od roku 1928 podle výkazů nemocenských pojišťoven:

v roce 1928	2,330.932,	v roce 1932	1,881.244,
1929	2,287.896,	1933	1,710.383,
1930	2,172.857,	1934	1,680.787,
1931	2,062.475,	1935	1,692.104.

Jak byli tito pojištěnci poměrně rozděleni do mzdových tříd vidíme z této tabulky:

v roce	ze 100 pojištěnců bylo zařazeno ve třídě				
	Aa	Ab (či A)	B	C	D
1928		41,32	23,49	13,94	21,25
1930	22,53	14,75	22,87	14,76	25,09
1932	26,09	17,02	23,86	12,90	20,13
1934	30,72	17,91	23,60	11,36	16,41

Jest vidět, že v letech hospodářské tísně došlo nejen k úbytku průměrného počtu pojištěnců, ale také k značným přesunům z vyšších do nižších mzdových tříd. Uvážíme-li k tomu, že novela zákona o sociálním pojištění z roku 1928 snížila pojistné a zavedla pro nositele pojištění pasivní třídu Aa a že i novela z roku 1934 přinesla další snížení příjmů plynoucí zejména odtud, že snížila pojistné za většinu zemědělských zaměstnanců, pak nijak nepřekvapí vývoj příjmu na pojistném, který po odečtení odpisů pojistného byl takový:

v r. 1926 . . .	Kč 335,085.968,	v r. 1931 . . .	Kč 582,459.453,
1927 . . .	Kč 675,312.385,	1932 . . .	Kč 500,928.166,
1928 . . .	Kč 730,189.769,	1933 . . .	Kč 437,313.050,
1929 . . .	Kč 643,411.141,	1934 . . .	Kč 422,492.957,
1930 . . .	Kč 623,395.669,	1935 . . .	Kč 415,079.746.

Průměrný počet celoročních pojištěnců tak jak byl uveden až do r. 1931 jest stanoven jako průměr ze stavů prvního dne v měsíci; od r. 1932 pak to jest průměr ze stavů denních. Tyto průměrné stavy celoročních pojištěnců ovšem neudávají počet všech pojištěnců, majících vůči nositeli pojištění nároky. Těch jest značně více, protože, třebaže někteří nejsou právě pojištěni, mají ještě své nároky zachovány. V roce 1930, kdy byl takový širší počet pojištěnců zjišťován, jich bylo asi 3,202.000, což bylo asi 30 1/2% všeho našeho obyvatelstva staršího 16 let.

II. Součinnost ÚSP při provádění pojištění nemocenského jest v podstatě dvojitá, jednak administrativní v souvislosti s jejím dozorem nad nemocenskými pojišťovnami, jednak normativní.

ÚSP má vliv při uzavírání dohod o zařazování pojištěnců do mzdových tříd; může měniti obvodů nemocenských pojišťoven, jmenuje jejich vedoucí úředníky a schvaluje smlouvy úředních lékařů. Zákon ovšem dává ÚSP i jiná práva, na příklad při určování výše pojistného pro pojištění nemocenské.

Dozor nad nemocenskými pojišťovnami vykonává ÚSP zejména prováděním revisí a to jak administrativy, tak hospodářského stavu. Kromě toho ovšem sleduje stále usnesení správních orgánů pojišťoven. Pokud jde o normativní činnost, tu ÚSP přísluší vydati vzorné stanovy, nemocenský řád a služební a disciplinární řád zaměstnanců. S touto činností úzce souvisí její spolupráce se svazy nemocenských pojišťoven.

Nemocenské pojišťovny, kterých 1. ledna 1936 bylo 297, ovšem mají značnou zásluhu na tom, že pojištění pro případ invalidity a stárí se dobře u nás vžílo a že v poměrně krátké době se stalo jedním z pilířů našeho státu. Činnost nemocenských pojišťoven v invalidním a starobním pojištění jest příjmová a evidenční. Nemocenské pojišťovny zejména vybírají pro ÚSP pojistné a zasílají každoročně za každého pojištěnce tak zvaný výkazový lístek s průběhem pojištění, na základě kterého pak ÚSP vy-

měruje výši dávek. Výkazové listky jsou pak také pro ÚSP důležitým materiálem statistickým.

Hned tu budiž řečeno, že statistiky, které ÚSP pravidelně vydává, přinášejí mnoho nového světla do dělnických poměrů v ČSR. a prokazují skutečnosti, o kterých dosud nebylo žádných znalostí. Tyto statistiky přispěly také v značné míře k tomu, že původní zákon o pojištění sociálním mohl být i v krátké době 10 let dvakrát novelován.

III. Důležitou činností ÚSP jest její léčebná a zdravotní péče. Na individuální léčebnou péči svých pojištěnců přispívá ÚSP za účasti nemocenských pojišťoven. V současné době přispívá na léčení tuberkulózy, na léčení v lázních a ozdravovnách, na orthopedické pomůcky a na léčení diabetiků insulinem.

Vyplatila tak v letech 1927—1929 částku Kč 28,576.880,		
» » 1930—1932 » » 80,553.286,		
» » 1933—1935 » » 77,256.209,		
celkem . . .		Kč 186,386.375.

Značných zásluh si ÚSP získala tím, že zřídila svých devět plicních stanic diagnostických, pozorovacích a rozřídovacích a že staví své vlastní sanatorium značných rozměrů pro léčení tuberkulózy a to na Slovensku ve Vyšných Hágách. Na stavby nemocnic a jiných zdravotních ústavů a zařízení přispívá ÚSP především tím, že poskytuje státu, zemím, okresům a obcím dlouhodobé investiční zápůjčky na takové účely. Kromě toho přispěla ÚSP přímo různým sociálně zdravotním poradnám, zejména pro matky a děti, pro tuberkulózní, pro pohlavně choré atd. a to částkou skoro 11½ milionu Kč. Dále umožnila vybudování ústavů pro rodičky, dětských ozdravoven, sanatorií pro všechny druhy tuberkulózy, ústavů pro mrzáky a také ústavů pro výzkum a léčení zhoubných nádorů.

Dalším z úkolů ÚSP byla péče o zdravé bydlení. Zdravé bydlení podporuje ÚSP také tím, že poskytuje půjčky k investičním účelům. Kromě toho poskytla za 668 milionů Kč přímých zápůjček (kromě hypoték) stavebním družstvům a obcím; z toho 153 miliony Kč za zlevněný úrok 5%. Skoro 177 milionů Kč půjčila ÚSP na stavbu rodinných domků na celém území státu. ÚSP také zřídila nevýdělečnou akciovou společnost mající za účel opatření lidovým vrstvám v celém státě levné a zdravé bydlení. Dosud postavila tato společnost, jejíž všechny akcie jsou majetkem ÚSP v Praze, kde v minulých letech byly bytové poměry nejtisnivější, 44 činžovních domů nákladem 46 milionů Kč.

IV. Kapitál, který ÚSP jako jediná nositelka invalidního a starobního pojištění shromáždila, jest značný a vyvíjel se takto:

rok	stav jmění koncem roku	střední úrokový výnos
1926	320,505.600	2,2%
1927	986,641.200	4,5%
1928	1.691,139.900	5,0%
1929	2.366,176.600	5,31%
1930	2.999,774.600	5,44%
1931	3.603,872.600	5,44
1932	4.154,838.400	5,45%
1933	4.586,874.200	5,20%
1934	4.988,148.600	5,23%
1935	5.379,688.800	5,29%

Střední úrokový výnos, který jest v tabulce uveden, svědčí o tom, že ukládací činnost jest prováděna s pečlivostí. Způsob, jak má býti volně jmění uloženo stanovil zákon; ovšem zákonná ustanovení nezasahují do podrobností a bylo na ÚSP, aby při rozhodování o bezpečnosti uložení, rentabilitě a produktivitě vybírala rizika nejbezpečnější, nejvýnosnější a účely nejoprávněnější. K tomu účelu byly vydány zvláštní směrnice. Ke dne 31. prosince 1935 bylo jmění ÚSP uloženo takto:

vklady u peněžních ústavů	Kč	210,716.439,
cenné papíry	Kč	565,724.720,
zápůjčky zemím, okresům, obcím s veřejnoprávní zárukou a elektrárnám	Kč	1.725,400.208,
zápůjčky nemocenským pojišťovnám	Kč	103,257.733,
zápůjčky hypoteční	Kč	886,421.507,
zápůjčky meliorační přímo poskytnuté	Kč	49,674.546,
zápůjčky nepřímo poskytnuté	Kč	631,873.085,
cenné papíry státní a ostatní celostát. významu	Kč	1.083,596.521,
zápůjčky na cenné papíry	Kč	15,700.591,
povinný vklad u reeskontního ústavu	Kč	81,810.120,
nemovitosti a inventář	Kč	32,264.719.

Jest viděti, že ÚSP patří k největším věřitelům státu a k největším věřitelům komunálním. Na každý kalendářní rok vypracuje ÚSP hospodářský plán, v němž určuje, jak předpokládané roční příjmy rozdělí na jednotlivé druhy uložení.

V. Doba deseti let trvání pojištění pro případ invalidity a stáří jest při tak zvaném dlouhodobém pojištění dobou poměrně krátkou. Přesto však můžeme z dosavadního jeho vývoje usuzovati na zdravé jeho základy a na klidný jeho vývoj do budoucna. Znovu se ukazuje, že způsob výpočtu pojistného, uhražujícího spolu se jměním nositele pojištění všechny budoucí výdaje, jest metodou nad jiné spolehlivou. Určuje pojistné tak, že ani hospodářské deprese nemohou způsobiti vážné finanční ohrožení nositele pojištění. Naproti tomu nemění se výše pojistného neprohlubuje hospodářskou krizi, jak by tomu jistě bylo při pohyblivé výši pojistného stanoveného jiným způsobem úhrady.

Poslední léta přinesla ÚSP snížený příjem, než jaký očekávala při vstupu zákona o sociálním pojištění v účinnost. Jest to zaviněno jednak nezaměstnaností, jednak snižováním mezd a úrokového výnosu. Pojistně-matematická bilance ke konci roku 1934, na které ÚSP pracuje, ukáže do jaké míry se také snížily nároky pojištěnců a jaké ztráty způsobila mimořádná doba. Srovnáme-li počet důchodů vyplácených s počtem důchodů předpokládaných podle početních podkladů zákona, vidíme, že invalidních a starobních důchodů vyplácí ÚSP značně více a to v roce 1935 až o 45%. Projevuje se tím jistě snaha mnohých pojištěnců, získati v invalidním důchodu jediný zdroj příjmů v nezaměstnanosti. Z části jest tato zvýšená platba ÚSP hrazena tím, že vdovských důchodů jest asi jen 80% a sirotčích důchodů asi 65% z počtu důchodů předpokládaných a to v důsledku stále se snižující úmrtnosti a porodnosti. Lze míti za to, že zlepšení hospodářských poměrů přinese zase zvýšený příjem na pojistném a snižování nepředpokládaných výdajových položek nositelem pojištění a že tak solidní základna, na které jest naše dělnické invalidní a starobní pojištění vybudováno, zůstane neotřesená.

R. P.